

Sygn. akt II Ca 2284/14

POSTANOWIENIE

Dnia 18 lutego 2015 roku

Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział II Cywilny - Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Lucyna Rajchel

Sędziowie: SO Krzysztof Wąsik

SO Jarosław Tyrpa (sprawozdawca)

Protokolant sądowy: Izabela Ślęzak

po rozpoznaniu w dniu 18 lutego 2015 roku w Krakowie

na rozprawie

sprawy z wniosku R. B. (1)

przy uczestnictwie (...) Spółki Akcyjnej w K.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Rejonowego dla Krakowa – Krowodrzy w Krakowie

z dnia 27 czerwca 2014 roku, sygnatura akt I Ns 741/12/K

postanawia:

1. oddalić apelację;
2. zasądzić od wnioskodawcy na rzecz uczestnika kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

UZASADNIENIE

Postanowienia z dnia 18 lutego 2015 r.

Wnioskodawca R. B. (1) domagał się ustanowienia na rzecz uczestnika (...) S.A. z siedzibą w K. służebności przesyłu, obciążającej nieruchomości będące jego własnością, położone w Z. (powiat (...)), stanowiące działki ewidencyjne nr (...). Treścią tej służebności miało być prawo do korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym do eksploatacji i funkcjonowania napowietrznej linii elektroenergetycznej średniego napięcia SN 15 kV, napowietrznej stacji transformatorowej, linii kablowej niskiego napięcia, dwutorowej linii 110 kV oraz słupa nr 137 w celu dokonywania konserwacji, remontów, modernizacji oraz usuwania awarii urządzeń i instalacji elektroenergetycznych wraz z prawem wejścia i wjazdu na teren odpowiednim sprzętem przez pracowników przedsiębiorstwa energetycznego; obowiązek przywrócenia terenu nieruchomości do stanu poprzedniego, gdy na skutek wejścia lub wjazdu na teren nieruchomości pracowników (...) S.A. lub innych podmiotów i osób, którymi przedsiębiorstwo posługuje się w związku z prowadzoną działalnością, powstania szkoda w nieruchomości

wnioskodawcy, a w przypadku szkody nieodwracalnej wypłacenie każdorazowo stosownego odszkodowania; obowiązek znoszenia przez właściciela nieruchomości wyżej wskazanych urządzeń elektroenergetycznych oraz istnienia ograniczeń w korzystaniu z nieruchomości w pasie technologicznym linii, polegających na korzystaniu z nieruchomości obciążonej w sposób zgodny z obowiązującymi przepisami dotyczącymi linii elektroenergetycznych, ochrony zdrowia i środowiska oraz ochrony życia ludzkiego. Wnioskodawca wniósł także o zasądzenie na swoją rzecz wynagrodzenia tytułem ustanowienia służebności przesyłu.

(...) S.A. wniósł o oddalenie wniosku oraz zasądzenie kosztów postępowania.

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 27 czerwca 2014 r., sygn. akt I Ns 741/12/K, Sąd Rejonowy dla Krakowa-Krowodrzy w Krakowie oddalił wniosek i zasądził od wnioskodawcy na rzecz uczestnika kwotę 257 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania, stwierdzając, że koszty postępowania w zakresie wydatków na opinię biegłego ponosi Skarb Państwa.

Powyższe postanowienie Sąd Rejonowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych:

Prawo własności nieruchomości położonych w Z., składających się z działki nr (...) o powierzchni 0,46 ha, objętej księgą wieczystą nr (...) oraz działki nr (...) o powierzchni 0,48 ha, objętej księgą wieczystą nr (...), przysługuje wnioskodawcy R. B. (1). Nad nieruchomością stanowiącą działkę nr (...) przebiega dwutorowa linia 110 kV oraz posadowiony jest na niej słup nr 137 tej linii, które stanowią część składową przedsiębiorstwa uczestnika - (...) S.A. w K.. Linia ta została wybudowana w latach 50-tych XX wieku i nigdy nie zmieniła swojego położenia, jak też nie było przerw w jej eksploatacji. Przedmiotowa linia była konserwowana przez pracowników zakładu energetycznego, którzy przeprowadzali coroczne oględziny linii, a także przeglądy wykonywane co 5 lat. Nikt nie utrudniał pracownikom przedsiębiorstwa przesyłowego wykonywania czynności z zakresu eksploatacji i konserwacji linii. W dniu 16 stycznia 1971 r. wyrażono zgodę na przekazanie przedmiotowej linii do majątku i eksploatacji Zakładowi (...).

Linia napowietrzna średniego napięcia SN 15 kV wraz z napowietrzną linią transformatorową została wybudowana na działce nr (...) na podstawie decyzji o pozwoleniu na budowę nr (...) z dnia 12 lipca 1996 r. i odebrana w dniu 23 października 1996 r. W dniu 27 grudnia 1995 r. R. B. (2) – ojciec wnioskodawcy zezwolił firmie (...) na budowę przedmiotowej linii oraz wykonywanie czynności przez Zakład (...) S.A. związanych z eksploatacją i konserwacją wybudowanych urządzeń energetycznych, tj. każdorazowego wstępu na przedmiotową działkę oraz dostępu do tych urządzeń – zgodnie z art. 70 ust. 2 ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości. Linia kablowa niskiego napięcia na działce nr (...) została wybudowana na podstawie decyzji z dnia 31 grudnia 2001 r. i odebrana w dniu 6 sierpnia 2002 r. w dniu 27 stycznia 2001 r. R. B. (2) wyraził zgodę na budowę przedmiotowej linii zgodnie z art. 70 u.g.g. oraz wykonanie czynności przez Zakład (...) S.A. związanych z eksploatacją i konserwacją wybudowanych urządzeń energetycznych, tj. uzgodnionego z właścicielem wstępu na przedmiotową działkę oraz dostępu do tych urządzeń – zgodnie z art. 70 ust. 2 u.g.g. Równocześnie oświadczył, że w trasie tych urządzeń nie zostaną posadzone krzewy lub drzewa uniemożliwiające ich prawidłową eksploatację.

W 1975 r. Zakład (...) połączył się z zakładem (...) (oba działające jako zakłady przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Południowy O. Energetyczny w K.) tworząc Zakład (...), który przejął obsługę wszystkich linii energetycznych na terenie województwa (...). Linia elektroenergetyczna „S.-P.-L.” pozostawała w majątku i eksploatacji przedsiębiorstwa państwowego – Zakładów (...) – Zakładu (...). Zarządzeniem nr 77/ORG/89 Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989 r. w sprawie utworzenia przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakład (...) w K., wydanym na podstawie ustawy z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych, z dniem 1 stycznia 1989 r. utworzono przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Zakład (...) w K.. Przedsiębiorstwo to powstało w wyniku podziału przedsiębiorstwa państwowego (...) ma bazie zakładów: Zakład (...). Przedsiębiorstwo temu przydzielono składniki mienia powstałego z podziału przedsiębiorstwa (...). Zarządzeniem nr 190/O./93 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 20 lipca 1993 r. dokonano podziału przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakład (...) w K. w celu wniesienia przez Skarb Państwa zorganizowanej części mienia przedsiębiorstwa do spółki akcyjnej (...) S.A. w W. oraz dokonano przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakład (...) w K. w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa

pod nazwą Zakład (...) Spółka Akcyjna w K.. W 2004 r. doszło do kolejnego przekształcenia spółki Zakład (...) S.A., który jako spółka przejmująca przejął (...) S.A., (...) S.A., Zakład (...) S.A. i Zakład (...) S.A. i została dokonana zmiana firmy spółki na (...) S.A. W dniu 1 września 2011 r. nastąpiło połączenie spółki (...) S.A. w K. ze spółką (...) S.A. we W. poprzez przejęcie majątku (...) S.A. przez spółkę (...) we W. w trybie art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h. Od tej daty połączony podmiot działa pod firmą (...) S.A. Oddział w K..

W świetle powyższych ustaleń Sąd Rejonowy uznał, że wniosek o ustanowienie służebności jest niezasadny.

Odnośnie linii wysokiego napięcia 110 kV, usytuowanej nad działką nr (...), Sąd Rejonowy, podzielając pogląd wyrażony w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013 roku (III CZP 18/13), wskazał, że przed wejściem w życie ustawy z 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny i niektórych ustaw (Dz.U. nr 116, poz. 731) było dopuszczalne nabycie w drodze zasiedzenia na rzecz przedsiębiorcy służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu. W ocenie tego Sądu spełnione zostały przesłanki z art. 172 i art. 292 k.c., tj. posiadanie służebności polegające na korzystaniu w trwałego widocznego urzędzenia w zakresie odpowiadającym treści służebności i upływ oznaczonego w ustawie czasu. Ponieważ wyniki postępowania dowodowego wskazywały na to, że linia 110 kV i słup nr 137 zostały posadowane na działce nr (...) bez podstawy prawnej (a więc posiadanie było w złej wierze), Sąd uznał, że do zasiedzenia tej służebności konieczny był upływ 30 lat. Dokładna data wybudowania tych urządzeń nie była możliwa do ustalenia, jednak z pewnością przedmiotowa linia i słup były już w eksploatacji w dniu 16 stycznia 1971 r. Od tej daty linia ta była nieprzerwanie wykorzystywana przez Skarb Państwa i jego następców prawnych, a obecnie (...) S.A. Oddział w K.. W związku z tym Sąd Rejonowy uznał, że do zasiedzenia służebności przesyłu - linii 110 kV - doszło w dniu 17 stycznia 2001 r. na rzecz Zakładu (...) S.A. przy doliczeniu okresu posiadania służebności przez Skarb Państwa. Sąd I instancji zaznaczył, że w sprawie zostało wykazane następstwo prawne między Skarbem Państwa, przedsiębiorstwem państwowym i jednoosobową spółką Skarbu Państwa, która ulegała dalszym przekształceniom a uczestnikiem. Ten jako kolejny sukcesor był uprawniony do wykonywania służebności polegającej na korzystaniu z nieruchomości wnioskodawcy stanowiącej działkę nr (...) urządzeń stanowiących część składową sieci wysokiego napięcia, wchodzącej w skład jego przedsiębiorstwa. Mając powyższe na względzie, Sąd Rejonowy uznał, że żądanie wnioskodawcy oparte o art. 305² § 2 k.c. nie zasługuje na uwzględnienie, gdyż przedsiębiorca legitymuje się prawnie skutecznym tytułem do korzystania z nieruchomości w postaci „zasiedzianej” przez jego poprzednika prawnego służebności gruntowej odpowiadającej w swej treści służebności przesyłu.

Co zaś się tyczy żądania ustanowienia służebności przesyłu na działce nr (...) Sąd Rejonowy uznał, że uczestnik posiada aktualnie tytuł prawny do posiadania linii, a to z uwagi na treść oświadczeń złożonych przez poprzednika prawnego wnioskodawcy – R. B. (2) z dnia 27 grudnia 1995 roku i 27 stycznia 2001 roku. Sąd Rejonowy zwrócił uwagę, że zgoda wyrażona przez R. B. (2) obejmowała nie tylko budowę na działce nr (...) linii napowietrznej średniego napięcia SN 15kV z napowietrzną linią transformatorową oraz linii kablowej niskiego napięcia, ale także ich późniejszą eksploatację i konserwację, jak również prawo wejścia na nieruchomość w tym celu. W ocenie tego Sądu w ten sposób nawiązany został stosunek o trwałym i ciągłym charakterze, nierozwiązywalny do momentu konieczności utrzymywania urządzeń przesyłowych. Przedsiębiorstwo energetyczne uzyskało w ten sposób prawo do korzystania z nieruchomości o charakterze zobowiązaniowym (obligacji realnej), zatem Sąd Rejonowy stwierdził, że uczestnik jako jego następca prawny posiadał skuteczny tytuł do dysponowania działką nr (...) należąca obecnie do wnioskodawcy, stąd żądanie oparte na art. 305² § 2 k.c. było nieuzasadnione.

O kosztach postępowania Sąd Rejonowy orzekł w oparciu o art. 520 § 3 k.p.c. Natomiast co do wydatków na opinię biegłego, Sąd stwierdził, że ponosi je Skarb Państwa, gdyż dowód ten został dopuszczony, a zbędne było czynienie na jego podstawie ustaleń faktycznych.

Apelację od powyższego postanowienia wniósł wnioskodawca, zaskarżając je w części odnośnie punktu I i III (dotyczących oddalenia wniosku i obciążenia wnioskodawcy kosztami postępowania), wnosząc o jego zmianę poprzez ustanowienie odpłatnej służebności przesyłu obciążającej nieruchomość składającą się z działki ewidencyjnej nr (...) oraz działki ewidencyjnej nr (...) na rzecz przedsiębiorcy (...) S.A., zasądzenie od uczestnika kosztów postępowania

za I i II instancję. Względnie wniósł o uchylenie przedmiotowego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania z uwzględnieniem kosztów postępowania.

Wnioskodawca zaskarżonemu postanowieniu zarzucił naruszenie przepisów postępowania oraz prawa materialnego.

W ramach zarzutu naruszenia prawa materialnego wnioskodawca zarzucił naruszenie:

- art. 172 k.c. w zw. z art. 292 k.c. w oparciu o przepisy Konstytucji RP w postaci art. 21, 31 ust. 3 oraz art. 64, poprzez uznanie zarzutu zasiedzenia przez uczestnika służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu (w zakresie infrastruktury przesyłowej usytuowanej na działce nr (...)), które to zasiedzenie miało nastąpić z dniem 17 stycznia 2001 r. na rzecz Zakładu (...) S.A.;

- art. 305² § 2 k.c. poprzez uznanie, że ustanowienie służebności przesyłu na nieruchomości wnioskodawcy nie jest konieczne do korzystania z urządzeń uczestnika;

- art. 172 k.c. w zw. z art. 285 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 292 k.c. poprzez uznanie zgłoszonego przez uczestnika zarzutu zasiedzenia służebności gruntowej bez ustalenia oznaczenia i miejsca położenia nieruchomości władnącej.

Naruszenie przepisów postępowania dotyczyło art. 233 k.p.c., co doprowadziło do sprzeczności ustaleń Sądu I instancji z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez przyjęcie, że uczestnik postępowania posiada aktualny tytuł prawny do posiadania infrastruktury przesyłowej usytuowanej na działce nr (...) z uwagi na treść oświadczeń złożonych przez ojca wnioskodawcy – R. B. (2) z 27 grudnia 1995 r. i 27 stycznia 2001 r., podczas gdy treść rzeczonych oświadczeń nie przesądza o szczegółowym zakresie uprawnień uczestnika względem przedmiotowych nieruchomości.

Wnioskodawca zakwestionował stanowisko Sądu I instancji dopuszczające możliwość zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej swą treścią służebności przesyłu przed wprowadzeniem do Kodeksu cywilnego przepisów art. 305¹ – 305⁴. Podkreślił przy tym, że podstawową zasadą prawa rzeczowego jest zasada zamkniętego katalogu ograniczonych praw rzeczowych, która zabezpiecza pewność obrotu i prawa osób trzecich. Ponadto, wskazał, że korzystanie przez przedsiębiorstwo jako osobę prawną z cudzych gruntów nie jest rodzajem posiadania służebności gruntowej, której rodzajem nie są też służebności infrastrukturalne. Wedle skarżącego te „braki ustawowe” zostały uzupełnione dopiero przez wprowadzenie w 2008 r. odpowiednich zmian regulujących kwestię służebności przesyłu. Ich dokonanie nie byłoby potrzebne, gdyby można było wnioskować per analogiam co do służebności przesyłu. Ponadto, zarzucając Sądowi I instancji błędną interpretację orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013 r. (III CZP 18/13), podniósł, że skład orzekający wypowiedział się w nim jednoznacznie, że bieg terminu zasiedzenia nie może się rozpocząć wcześniej niż z dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej Kodeks cywilny, tj. 3 sierpnia 2008 r. W ocenie skarżącego inna interpretacja stanowiłaby naruszenie konstytucyjnej ochrony własności oraz zaufania obywateli do państwa.

Skarżący zarzucił Sądowi Rejonowemu, że dokonując oceny możliwości zasiedzenia przez uczestnika służebności gruntowej, nie poczynił żadnych ustaleń co do nieruchomości władnącej. Ponadto, wskazał na „konieczność” ustanowienia służebności przesyłu, podnosząc, że istnieje ona zawsze, gdy urządzenia przesyłowe zostają wybudowane na cudzym gruncie. W innym przypadku właścicielowi nieruchomości przysługiwałoby roszczenie negatoryjne o przywrócenie stanu zgodnego z prawem.

Odnosząc się do oświadczeń składanych przez ojca wnioskodawcy, w apelacji zarzucono, że swoim zakresem nie odpowiadały one prawom i obowiązkom charakterystycznym dla służebności przesyłu. W związku z tym art. 70 u.g.g. nie jest wystarczającą podstawą do nabycia przez przedsiębiorstwo przesyłowe uprawnień odpowiadających swoim zakresem możliwości przesyłu i nie wyklucza prawa właściciela do uzyskania wynagrodzenia z tytułu korzystania przez przedsiębiorstwo z jego gruntu.

W odpowiedzi na apelację uczestnik wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie od wnioskodawcy kosztów postępowania. Argumentując swoje stanowisko, wskazał, że wnioskodawca kwestionując możliwość zasiedzenia służebności odpowiadającej swą treścią służebności przesyłu, pomija istnienie art. 285 i art. 292 k.c., które znajdują zastosowanie w wielu aspektach życia gospodarczego. Uczestnik powołał się przy tym na orzecznictwo Sądu Najwyższego, zgodnie z którym sięgnięcie do analogii z art. 145 k.c. przy konstruowaniu służebności jest dopuszczalne w zakresie, w jakim istnieje luka w prawie, tzn. kiedy potrzeby mające uzasadniać tę analogię nie są zaspokajane na podstawie unormowań szczególnych. W odpowiedzi na apelację podkreślono także różnicę pomiędzy służebnością przesyłu a służebnością gruntową odpowiadającą służebności przesyłu, których nie można ze sobą utożsamiać. Uczestnik zaprzeczył, aby w sprawie mogło dojść do naruszenia art. 292 w zw. z art. 172 k.c., gdyż fakt istnienia trwałego i widocznego urządzenia oraz odpowiednio długi okres czasu były bezsporne. W ocenie uczestnika bezzasadny jest również zarzut naruszenia art. 285 § 1 i 2 k.c., gdyż wykładnia celowościowa tego przepisu prowadzi do wniosku, że w treści orzeczenia stwierdzającego zasiedzenie służebności odpowiadającej w swej treści służebności przesyłu wystarczające jest odniesienie się do statusu przedsiębiorstwa przesyłowego, a wprowadzenie zapisu dotyczącego nieruchomości władnącej, której jest on właścicielem byłoby zbędne. Ponadto, uczestnik wskazał, że wnioskodawca nie wykazał, aby oświadczenie jego ojca różniło się od treści służebności, której ustanowienia ten się domaga. Zwrócił też uwagę na bezzasadność zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., który może być skutecznie podnoszony tylko przy wykazaniu uchybienia konkretnych zasad logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, czemu Skarżący nie sprostał.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy nie zasługiwała na uwzględnienie, bowiem podniesione w niej zarzuty dotyczące naruszenia przez Sąd pierwszej instancji zarówno prawa materialnego, jak i przepisów postępowania nie były zasadne.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do ustalonego przez Sąd Rejonowy stanu faktycznego, gdyż jego poprawność determinuje przyjętą ocenę prawną. W ocenie Sądu Okręgowego Sąd Rejonowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne w oparciu o zebrany materiał dowodowy, który ocenił z poszanowaniem zasad określonych w art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Z ustaleń tych wyciągnął też właściwe wnioski, a sporządzone uzasadnienie zawiera, zgodnie z art. 328 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., wskazanie podstawy prawnej rozstrzygnięcia (ustalenie faktów, które Sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej) oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wraz z przytoczeniem przepisów prawa.

Nie można zgodzić się z zarzutem apelacji dotyczącym sprzeczności ustaleń Sądu I instancji z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego. Przyjęcie, że uczestnik postępowania posiada tytuł prawny do posiadania infrastruktury przesyłowej na działce nr (...), opierające się na treści oświadczeń ojca wnioskodawcy złożonych w dniu 27 grudnia 1995 r. i 27 stycznia 2001 r., które nie były kwestionowane, nie uchybia w żadnym razie zasadom logicznego rozumowania Sądu I instancji. Na marginesie należy zaznaczyć, że wnioskodawca nie podał w tym zakresie żadnego jurydycznego argumentu, wykazującego na błędny sposób rozumowania Sądu. Okoliczność, że rzeczne oświadczenia nie określają szczegółowo uprawnień uczestnika względem przedmiotowych nieruchomości, nie oznacza, że ich złożenie nie ma doniosłości prawnej i nie stanowi formy uregulowania stosunków prawnych pomiędzy właścicielem nieruchomości a przedsiębiorstwem przesyłowym.

W związku z powyższym, poczynione przez Sąd Rejonowy ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy przyjął za własne, nie znajdując jednocześnie powodów do podzielenia zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. oraz sprzeczności istotnych ustaleń z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego.

Odnosząc się do zarzutów apelacji dotyczących naruszenia prawa materialnego, podzielić należy stanowisko Sadu Rejonowego, iż wyrażenie przez poprzednika prawnego wnioskodawcy – w trybie art. 70 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 roku o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (tekst jednolity – Dz. U. z 1991, Nr 30, poz. 127 ze zm.) - zgody na posadowienie urządzeń, jak również wykonywanie czynności związanych z ich eksploatacją i konserwacją (k. 41 i 43), skutkuje oddaleniem wniosku o ustanowienie służebności przesyłu. Dotyczy to urządzeń

posadowionych na działce nr (...). W orzecznictwie nie budzi bowiem wątpliwości (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2005 roku, I CK 14/05, Lex nr 311349 oraz z dnia 18 stycznia 2007 roku, I CSK 223/06, Lex nr 319619), że zezwolenie przez właściciela nieruchomości na założenie instalacji przesyłowych i ich eksploatację kształtuje nowy stan prawny, powodując nawiązanie między przedsiębiorstwem i właścicielem nieruchomości stosunku cywilnoprawnego charakteryzującego się trwałością i ciągłością. Powstały w ten sposób stosunek prawny ma charakter obligacji realnej, a zatem prawo przedsiębiorcy eksploatującego urządzenia przesyłowe będzie skuteczne także w stosunku do nabywców nieruchomości. Jakkolwiek przepisy prawa nie dają wprost podstaw do przyjęcia konstrukcji obligacji realnej, to jednak skuteczność omawianego uprawnienia wobec nabywców nieruchomości wywodzi się z treści art. 140 k.c. W świetle przyjętego w nim uregulowania prawo własności nie ma charakteru absolutnego, skoro jego wykonywanie podlega ograniczeniom wynikającym z ustaw, z zasad współżycia społecznego oraz ze społeczno-gospodarczego przeznaczenia prawa. Nabywca wstępuje w sytuację prawną zbywcy objętą ograniczeniami z tego przepisu wynikającymi. Trwałość i ciągłość tego stosunku wynika z jego natury i jedynie w wyjątkowych wypadkach właściciel gruntu będzie mógł spowodować zniesienie tego stosunku przez żądanie likwidacji założonych urządzeń.

Skoro uczestnik posiada tytuł prawny do posadowienia urządzeń, ich eksploatacji i konserwacji, to brak podstaw do ustanowienia w tym zakresie kolejnego prawa. Z tych przyczyn zarzut naruszenia art. 305² k.c. przez Sąd Rejonowy poprzez uznanie braku konieczności ustanowienia służebności przesyłu dla korzystania z urządzeń przesyłowych przez uczestnika należało uznać za bezzasadny. Zgodnie z tym przepisem żądanie ustanowienia służebności za odpowiednim wynagrodzeniem jest uzależnione nie tylko od odmowy zawarcia takiej umowy przez właściciela nieruchomości czy przedsiębiorcy, ale również od tego aby służebność przesyłu była konieczna do właściwego korzystania z urządzeń. Tu zaś taka konieczność nie zachodzi, bowiem korzystanie z urządzeń reguluje łącząca strony umowa, w wyniku której przedsiębiorca uzyskał uprawnienie nie tylko do wybudowania urządzeń i posadowienia ich na działce ale również podejmowaniu w stosunku do tych urządzeń działań koniecznych dla zapewnienia im sprawności technicznej.

Obowiązujący w dacie przygotowania inwestycji dotyczącej budowy linii SN 15 kV w 1995 r. oraz linii kablowej w 2001 r. art. 70 ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości przewidywał, że zakładanie i przeprowadzanie na nieruchomościach zgodnie z decyzją o lokalizacji inwestycji, ciągów drenażowych, przewodów i urządzeń służących do przesyłania płynów, pary, gazów i energii elektrycznej oraz urządzeń technicznych łączności i sygnalizacji, a także innych podziemnych lub nadziemnych urządzeń technicznych niezbędnych do korzystania z tych przewodów i urządzeń wymaga zezwolenia rejonowego organu rządowej administracji ogólnej. Wydanie zezwolenia powinno być poprzedzone negocjacjami z właścicielem nieruchomości o uzyskanie zgody na wykonanie wymienionych prac. Jednocześnie według powyższych założeń art. 73 tej ustawy przewidywał, że zezwolenia na zakładanie i przeprowadzanie tych urządzeń mogą być wydawane tylko wówczas, gdy właściciel nie wyraża zgody na działanie określone w tych przepisach. Zatem obowiązujące przepisy przewidywały dwutorowy sposób regulowania czynności zakładania na nieruchomościach urządzeń przesyłowych. Pierwszeństwo przyznano jednak polubownemu zgodnemu sposobowi uregulowania do tego stopnia, że zezwolenie rejonowego organu rządowej administracji ogólnej mogło zostać wydane dopiero, gdy właściciel nie wyrażał zgody na te czynności.

W tym zakresie zachodzi sytuacja analogiczna do tej, w której przedsiębiorca będący właścicielem urządzeń wymienionych w art. 49 § 1 k.c. wykonuje uprawnienia wynikające ze stosownej decyzji wydanej na rzecz jego poprzednika prawnego na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (tekst jednolity - Dz. U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64 ze zm.), art. 72 ust. 2 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (tekst jednolity - Dz. U. z 1991 r. Nr 30, poz. 126 z późn. zm.), czy art. 124 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity - Dz. U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651 z późn. zm.). W orzecznictwie zaś nie budzi wątpliwości to, że w przypadku, gdy przedsiębiorca będący właścicielem urządzeń wymienionych w art. 49 § 1 k.c. wykonuje uprawnienia wynikające z decyzji wydanej na rzecz jego poprzednika prawnego na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (jedn. tekst: Dz.U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64 ze zm.), właściciel nieruchomości nie może żądać ustanowienia służebności przesyłu (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2014 roku, III CZP 107/13,

Biul. SN. 2014/6/7). Co zaś się tyczy żądanie wynagrodzenia za ustanowienie służebności, jest ono ściśle związane z ustanowieniem służebności, co oznacza, że również takie roszczenie wnioskodawcy nie przysługuje.

Zarzuty apelacji nie były również uzasadnione co do oddalenia wniosku o ustanowienie służebności przesyłu na działce (...). Przyjęcie przez Sąd Rejonowy, iż w tym przypadku doszło do nabycia przez poprzednika prawnego uczestnika służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu w świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego było w pełni uprawnione i o jakimkolwiek naruszeniu przepisów prawa nie może być mowy.

Odnośnie urzędzeń na działce numer (...) należy przypomnieć, że w okresie poprzedzającym ustawowe uregulowanie służebności przesyłu w orzecznictwie oraz w części piśmiennictwa wyrażano zgodny pogląd, dopuszczający nabycie przez zasiedzenie, na podstawie stosowanego w drodze analogii art. 292 k.c., służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa przesyłowego (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08, (...) 2008/10/8). Wyrażone w tej uchwale stanowisko znalazło oparcie w wielu orzeczeniach tworzących ukształtowaną już linię orzeczniczą (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2008 r., II CSK 73/08, (...) 2008/7-8/22; z dnia 31 maja 2006 r., IV CSK 149/05, niepubl.; z dnia 12 grudnia 2008 r., II CSK 389/08, niepubl. oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2006 r., II CSK 112/06, niepubl.; z dnia 26 lipca 2012 r., II CSK 752/11, (...) 2013, nr 1; z dnia 18 kwietnia 2012 r., V CSK 190/11, niepubl.; z dnia 6 lipca 2011 r., I CSK 157/11, OSNC-ZD 2012, nr B, poz. 45). Jej podsumowaniem jest uchwała z dnia 18 maja 2013 r., III CZP 18/13 (OSNC 2013/12/139), gdzie Sąd Najwyższy wyraził również pogląd, iż przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴ k.c. było dopuszczalne nabycie w drodze zasiedzenia na rzecz przedsiębiorcy służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu. Beneficjentem tej służebności - podobnie jak w obecnym stanie prawnym - mógł być jedynie przedsiębiorca, a prawo to wchodziło w skład prowadzonego przez niego przedsiębiorstwa w znaczeniu przedmiotowym. Pogląd ten Sąd Okręgowy w całości podziela, jak również szeroką argumentację przedstawioną na jej uzasadnienie, uznając jej powtarzanie w tym miejscu za zbędne. Sąd Okręgowy nie podziela tym samym zarzutów apelacji, w których bezzasadność zarzutu zasiedzenia wywiedziona jest z faktu uregulowania służebności przesyłu dopiero ustawą z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny i niektórych ustaw. W istocie bowiem chodzi o faktyczny stan występowania na nieruchomości służebności, która swoją treścią odpowiada służebności przesyłu, jaka w 2008 roku została wprowadzona do Kodeksu cywilnego.

Za dominujący przy tym należy uznać pogląd, że osoba prawna, która przed dniem 1 lutego 1989 r., mając status państwowej osoby prawnej, nie mogła nabyć (także w drodze zasiedzenia) własności nieruchomości ani ograniczonych praw rzeczowych, może do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po dniu 1 lutego 1989 r. doliczyć okres posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty. Stanowisko to wyrażone zostało w szczególności właśnie w odniesieniu do przedsiębiorstw energetycznych i innych przedsiębiorstw przesyłowych, które do dnia 1 lutego 1989 r. korzystały ze służebności przesyłu w ramach zarządu mieniem państwowym w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa, a więc w istocie były dzierżycielami w rozumieniu art. 338 k.c., co uniemożliwiało im, podobnie jak art. 128 k.c., nabycie na swoją rzecz własności ani innych praw rzeczowych (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2006 r., I CSK 11/05, Biuletyn SN 2005/5/11; z dnia 10 kwietnia 2008 r., IV CSK 21/08; z dnia 17 grudnia 2008 r., I CSK 171/08, OSNC 2010/1/15, z dnia 10 grudnia 2010 r., III CZP 108/10; z dnia 13 października 2011 r., V CSK 502/10, niepubl. Oraz wyroki z dnia 8 czerwca 2005 r., V CSK 680/04; z dnia 31 maja 2006 r., IV CSK 149/05 oraz 14 października 2011 r., III CSK 251/10). Stosownie do art. 176 § 1 k.c. doliczenie okresu posiadania poprzednika dopuszczalne jest, jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania. Przepis ten ma brzmienie uniwersalne i dotyczy doliczenia okresu posiadania poprzednika w odniesieniu do wszystkich przypadków. Jeśli zatem aktualnie służebność przesyłu posiada przedsiębiorca energetyczny, który powstał w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa, to nie musi doliczać czasu posiadania w zakresie odpowiadającym treści tej służebności przez przedsiębiorstwo państwowe po 1 lutym 1989 r., ponieważ zgodnie z zasadą kontynuacji rządząca przekształceniem osób prawnych, przedsiębiorca energetyczny i przedsiębiorstwo państwowe to ten sam podmiot prawa de iure. Natomiast jego poprzednikiem prawnym był Skarb Państwa, a zgodnie z zasadą jednolitego funduszu własności państwowej (art. 128 k.c.) do 1 lutego 1989 r. przedsiębiorstwa państwowe, choć miały samodzielność prawną względem Skarbu Państwa (były osobami prawnymi), to zarządzały mieniem państwowym w imieniu i na rzecz Skarbu państwa. Teoria

ta obejmowała także posiadanie, co w konsekwencji prowadzi do wniosku, że to Skarb Państwa należało uznać za posiadacza nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu, podczas gdy przedsiębiorstwo państwowe było tylko dzierżycielem. Zgodnie zatem z art. 176 § 1 k.c. przedsiębiorca energetyczny może doliczyć do swojego okresu posiadania (i swoich poprzedników prawnych) okres posiadania Skarbu Państwa (jako poprzednika w posiadaniu. Zgodnie z prawidłowo poczynionymi ustaleniami stanu faktycznego, okres posiadania przez Skarb Państwa służebności nieruchomości wnioskodawcy, stanowiącej działkę nr (...), jest niewątpliwy od dnia 17 stycznia 1971 r. Natomiast od dnia 2 lutego 1989 r. nastąpiło przeniesienie posiadania na Zakład (...), a w dniu 2 lipca 1993 r. na Zakład (...) S.A. w K., na rzecz którego z mocy prawa w dniu 17 stycznia 2001 r. nastąpiło zasiedzenie tej służebności. Sąd Okręgowy podziela przy tym stanowisko Sądu Rejonowego, że takie przeniesienie posiadania zostało w niniejszym postępowaniu wykazane. Niewątpliwie uczestnik jest następcą prawnym Zakładu (...) S.A. w K., na co wskazują przywołane przez Sąd Rejonowy dokumenty.

Odnosząc się natomiast do zarzutu apelacji dotyczącego uznania zgłoszonego przez uczestnika zarzutu zasiedzenia służebności gruntowej bez ustalenia oznaczenia o miejsca położenia nieruchomości władnącej, Sąd Okręgowy podziela stanowisko uczestnika wyrażone w odpowiedzi na apelację. Wykładnia celowościowa przepisu art. 285 § 1 i 2 k.c. prowadzi bowiem do wniosku, że w treści orzeczenia stwierdzającego zasiedzenie służebności odpowiadającej w swej treści służebności przesyłu wystarczające jest odniesienie się do statusu przedsiębiorstwa przesyłowego, a wprowadzenie zapisu dotyczącego nieruchomości władnącej, której jest on właścicielem byłoby zbędne. W tym względzie należy zauważyć, że początkowo w orzecznictwie przyjmowano, że dla zasiedzenia tego typu służebności konieczne jest wskazywanie, zgodnie z art. 285 § 2 k.c. nieruchomości władnącej, od czego jednak ostatecznie odstąpiono, uznając, że uprawnienie takie przysługuje przedsiębiorcy. W orzecznictwie przy wykładni art. 285 k.c. podnosi się bowiem konieczność uwzględnienia charakteru tej służebności oraz społeczno-gospodarczego przeznaczenia nieruchomości wchodzących w skład przedsiębiorstwa energetycznego, któremu służebność ma służyć, celu służebności polegającego na zwiększeniu użyteczności przedsiębiorstwa i specyfiki sieci przesyłowych (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2006 r., II CSK 112/06; uchwała z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08, uchwała z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13; wyrok z dnia 12 grudnia 2008 r., II CSK 389/08; postanowienie z dnia 5 czerwca 2009 r., I CSK 392/08, postanowienie z dnia 22 lipca 2010 r., I CSK 606/09; postanowienie z dnia 5 lipca 2012 r., IV CSK 606/11; postanowienie z dnia 19 grudnia 2012 r., II CSK 218/12; z dnia 16 stycznia 2013 r., II CSK 289/12; z dnia 6 lutego 2013 r., V CSK 129/12 i z dnia 30 października 2013 r., V CSK 497/12).

W świetle powyższego, wobec bezzasadności zarzutów apelacji, Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 385 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 520 § 3 k.p.c., zasądzając na rzecz uczestnika od wnioskodawcy kwotę 120 zł (§ 13 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 8 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (tekst jednolity - Dz. U. z 2013 r., poz. 490).